

Afdeling: Ruimtelijke Ontwikkeling
Behandelaar: Hans Marchal
Telefoonnummer: 06-28217594

Voorstelnr.
Barneveld, 28 maart 2023
Portefeuillehouder: J. van der Tak

Onderwerp: **Voorkeurslocatie asielzoekerscentrum in de gemeente Barneveld**

Samenvatting collegevoorstel

Met dit collegevoorstel wordt een voorkeurslocatie aangewezen voor een asielzoekerscentrum (azc) in de gemeente Barneveld voor de periode van 10 jaar.

Gevraagde beslissing:

1. In te stemmen met het aanwijzen van de locatie 'Nijkerkerweg 132 te Barneveld' als voorkeurslocatie voor de vestiging van een asielzoekerscentrum voor 300 personen in de gemeente Barneveld;
2. In te stemmen met de vestiging van een asielzoekerscentrum voor de periode van 10 jaar;
3. In te stemmen met een tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan om voor 10 jaar de locatie 'Nijkerkerweg 132 te Barneveld' te gebruiken als asielzoekerscentrum (azc);
4. De besluiten onder 1, 2 en 3, de inhoud van dit collegevoorstel en de bijlagen op grond van artikel 5.1, vierde lid van de Wet open overheid, tijdelijk aan te merken als niet-openbaar tot het moment dat betrokken partijen zijn geïnformeerd.

1. Inleiding en door de raad vastgestelde kaders

Op 6 juli 2022 heeft de gemeenteraad van Barneveld ingestemd met de vestiging van een asielzoekerscentrum (hierna: azc) in de gemeente Barneveld binnen de volgende kaders:

- de opvangperiode is tenminste vijf jaar;
- het aantal te huisvesten asielzoekers bedraagt 300.

Hiermee neemt de gemeente haar verantwoordelijkheid voor het leveren van een bijdrage aan het oplossen van het al maar schrijnende tekort aan opvangplaatsen voor asielzoekers in Nederland en houdt regie op de invulling en realisatie. Deze problematiek hebben we gezien bij Ter Apel in de zomer van 2022, maar is ook nu aan de orde van de dag en zal ook in de toekomst naar verwachting aanwezig blijven.

Het college heeft uitvoering aan het raadsbesluit gegeven door de vestiging van een azc te verkennen door potentiële locaties te beoordelen en inpassing ervan uit te werken. Hier zijn diverse aspecten bij betrokken die raken aan een goede, veilige en duurzame inpassing van een azc in de gemeente Barneveld.

Tijdens de raadsvergadering van 6 juli 2022 is gesproken over de duur van de opvangperiode en deze werd na uitgebreide beraadslaging bepaald op 'tenminste vijf jaar'. Dit is ook het kader geweest bij de verkenning van en het onderzoek naar een voorkeurslocatie voor het azc. Tijdens de vervolgfase is bezien wat de betekenis van een bepaalde periode is in relatie tot het type azc en de nodige randvoorwaarden daarvoor. In de bestuurlijke rapportage zijn de overwegingen uitgewerkt.

2. Effect/meetbare doelstelling

Het realiseren van een azc binnen de gemeente Barneveld voor een periode van 10 jaar.

3. Proces

Criteria

Het college heeft op 6 september 2022 een lijst met criteria en inpassingsaspecten vastgesteld om tot een objectieve beoordeling van de locaties te komen. Deze criteria en inpassingsaspecten zijn in overleg met het COA tot stand gekomen. Daarnaast is er een algemeen uitgangspunt dat de locatie binnen de grenzen van de gemeente Barneveld moet liggen. Deze criteria zijn:

- Het terrein is bij voorkeur groter dan 1 hectare en makkelijk aan te sluiten op water, elektriciteit en riolering (bij voorkeur bouwrijpe grond) óf;
- Leegstaand kantoorvastgoed vanaf 3.000 m² bruto vloeroppervlak;
- De looptijd voor realisatie bedraagt, bij voorkeur, maximaal 6 maanden;
- De mate van mobiliteit: afdoende bereikbare voorzieningen (op fietsafstand bijvoorbeeld winkels) en openbaar vervoer (op loopafstand);
- De locatie moet minimaal 5 jaar beschikbaar zijn (vastgesteld door de gemeenteraad op 6 juli 2022).

Daarnaast zijn bij het bepalen van de uiteindelijke locatiekeuze voor een azc de volgende inpassingsaspecten belangrijk:

- Project mag niet conflicteren met andere (toekomstige) plannen (bijvoorbeeld andere planvorming of bestuurlijke toezeggingen);
- Impact op de directe omgeving;
- Landschappelijke en stedenbouwkundige inpasbaarheid;
- Planologische uitvoerbaarheid (denk hierbij bijvoorbeeld aan flora en fauna, geluid, geur, bodem, ontplofbare oorlogsresten, luchtkwaliteit, trillingen en planschade) of milieueisen;
- Eigendomspositie van de grond;
- Mate van toekomstbestendigheid;
- Duurzaamheid (groene en energieneutrale realisatie);
- Verkeersveiligheid en verkeerssituatie.

Maatschappelijke thema's

Er zijn ook nog andere thema's die niet direct betrekking hebben op de locatiekeuze, maar wel van belang zijn bij het realiseren van een AZC. Het zijn thema's waar de gemeente in het verdere proces van realisatie rekening mee houdt. Gedurende het communicatie- en participatietraject worden deze samen met de belanghebbenden verder geconcretiseerd. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om:

- *(Sociale) veiligheid:* Hierbij gaat het om de veiligheid op en om het terrein. Een azc geldt als een particulier terrein waar het COA verantwoordelijk is voor de veiligheid.

Voordat het azc bewoond gaat worden moet duidelijk zijn hoe het COA dit gaat organiseren. De gemeente Barneveld ziet erop toe dat het COA hier tijdig inzicht in biedt. Een andere rol van de gemeente is het inzetten van voldoende toezicht (BOA's en eventueel de mogelijkheid van preventief cameratoezicht en politiecapaciteit. Hierover vindt overleg plaats tussen de gemeente en de basiseenheid Politie Nijkerk-Barneveld-Scherpenzeel/Politie Oost-Nederland.

- *Bereikbare en toegankelijke overheid:* Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties moeten ook weten waar ze met vragen, meldingen, zorgen en klachten terecht kunnen. Hiervoor wordt een vast telefoonnummer en e-mailadres ingericht.
- *Sociaal domein:* De komst van een azc heeft gevolgen voor het onderwijs, de gezondheidszorg (denk hierbij aan tandartsen en jeugdgezondheidszorg vanuit de GGD) en de inzet van jeugdhulp. De vraag naar medische zorg en ondersteuning zal toenemen. Het nieuwkomersonderwijs moet voldoende capaciteit hebben om de extra leerlingen op te vangen. Daarnaast moet er ruimte zijn voor taalles en andere activiteiten. De impact op het Sociaal Domein hangt sterk af van de uiteindelijke samenstelling van de groep asielzoekers op het azc. De effecten worden de komende maanden zo goed mogelijk in beeld gebracht.
- *Mobiliteit en gebruik voorzieningen:* De loop- en fietsroutes naar de winkels en de voorzieningen moeten veilig en duidelijk zijn. Hetzelfde geldt voor het openbaar vervoer alsmede de situatie bij bushaltes en het treinstation. Het COA besteedt in het voorlichtingsprogramma voor asielzoekers ook aandacht aan het thema 'veilige leefomgeving/fysieke veiligheid' en aan verkeersregels en fietslessen.
- *Integratie:* De beste vorm van integratie is het leren van de Nederlandse taal en het verrichten van (vrijwilligers)werk. Samen met COA, maatschappelijke organisaties en bedrijven moet hiervoor een plan worden opgesteld. Gedurende het communicatie- en participatietraject wordt naast direct omwonenden, ook actief gesproken met maatschappelijke organisaties en bedrijven. Omdat de gemeente ook jaarlijks statushouders in de gemeente Barneveld moet huisvesten vanuit de taakstelling is het wenselijk dat asielzoekers die uiteindelijk ook in de gemeente Barneveld gehuisvest moeten worden alvast een plek in het azc krijgen. Er kan dan in het azc al gestart worden met de integratie in Barneveld.
- *Werk:* Eén van de beste manieren om te integreren is 'werk'. Een asielzoeker mag in Nederland 24 weken werken over een periode van 52 weken. Zijn/haar asielaanvraag moet dan wel minstens 6 maanden in behandeling zijn. Werken kan alleen met een tewerkstellingsvergunning (TWV). Dit betekent dat een asielzoeker het eerste half jaar niet betaald mag werken. Mensen mogen in die eerste periode wel vrijwilligerswerk doen en kunnen op die manier bijdragen aan de samenleving en integratie in de gemeenschap. Een verdiepingsslag is nodig om de (on)mogelijkheden om (betaald) werk te verrichten helder in beeld te krijgen. Het Barneveldse bedrijfsleven kan hier een rol in spelen.

De aangedragen locaties zijn beoordeeld aan de hand van bovengenoemde criteria en thema's. De uitkomst van deze beoordeling is vervat in een separate rapportage (zie bijlage 1). Deze rapportage is ondersteunend geweest bij de keuze voor de voorkeurslocatie. De uitkomst van de beoordeling is daarna getoetst door het COA. Een werkbezoek aan de azc's in de gemeenten Tytsjerksteradiel (locatie: Burgum) en Apeldoorn (locatie: Deventerstraat) is helpend geweest bij de wijze waarop een azc gerealiseerd kan worden.

4. Argumenten

1.1 Voorkeurslocatie

De beoordeling van de locaties is gedaan in 4 fases:

- In de eerste fase zijn de locaties afgevalen die om heel diverse redenen op voorhand niet haalbaar zijn. Daarbij kan gedacht worden aan de ligging buiten de gemeentegrens, het inmiddels niet meer beschikbaar zijn van de locatie of te geringe oppervlakte.
- In de tweede fase zijn de resterende locaties nader inhoudelijk beoordeeld volgens het beoordelingsmodel zoals opgenomen in bijlage 2 bij dit document. In dit beoordelingsmodel zijn de criteria en inpassingsaspecten zoals vastgesteld door het college allemaal verwerkt.
- De locaties die in de tweede fase meer dan 30 punten scoorden, zijn vervolgens in fase 3 via een omgevingsscan verder beoordeeld op de aspecten bodem, ecologie (soortenbescherming en gebiedsbescherming), externe veiligheid, geluid, luchtkwaliteit (ook agrarisch), geur, trillingen, milieuzonering, ontplofbare oorlogsresten, opkomstnorm brandweer, planschade, verkeer en water. Zie voor de beoordelingscriteria bijlage 2.
- De top 3 die na de omgevingsscan overbleef is in fase 4 verder nader beschouwd op aspecten als eigendom, economische uitvoerbaarheid alsmede stedenbouwkundige en landschappelijke wenselijkheid en haalbaarheid. Ook een mogelijke vervolgfunctie en aansluiting bij lopende ontwikkelingen speelden een rol.

De uitwerking van de beoordeling van de locaties en de locatiekeus vindt u in bijlage 1 'Locatiekeuze azc Barneveld'. Het college wordt geadviseerd om 'Nijkerkerweg 132 te Barneveld' (hierna: NW132) aan te wijzen als voorkeurslocatie voor de vestiging van een azc in de gemeente Barneveld.

De argumenten hiervoor zijn:

- NW132 is een vrijliggende locatie met voldoende oppervlakte.
- De locatie is eigendom van de gemeente Barneveld en is voor een langere periode beschikbaar. Hiermee heeft de gemeente zelf de zeggenschap en bepaalt zelf hoe de locatie wordt ingevuld.
- De grond is in beheer van de gemeente Barneveld. Het voordeel hiervan is dat er geen grond hoeft te worden aangekocht wat de snelheid van het project ten goede komt.
- Het azc kan relatief snel worden gerealiseerd en door de geplande ontwikkeling van de nabijgelegen woonwijk Bloemendal, kan er 'werk met werk' worden gemaakt zoals aanleg (ondergrondse) infrastructuur.
- De locatie is goed en veilig bereikbaar en de voorzieningen (winkels, openbaar vervoer) zijn op loop- en fietsafstand.
- De locatie is naast de vestiging van een azc, op termijn ook geschikt voor andere vormen van wonen.

- Er zijn geen planologische beperkingen. Er is getoetst op onderdelen zoals: flora en fauna, geluid, geur, bodem, ontplofbare oorlogsresten, luchtkwaliteit, trillingen, planschade en water.
- Het realiseren van een azc op deze locatie conflicteert niet met andere plannen of projecten (in de nabije omgeving).
- Het COA heeft bevestigd dat de locatie NW132 geschikt is als potentiële locatie voor een azc.

2.1 Type azc Barneveld

De gemeenteraad heeft bij haar besluit op 6 juli 2022 ingestemd met de komst van een azc voor de opvangperiode van 'tenminste vijf jaar'. U wordt geadviseerd om de opvangperiode te bepalen op tien jaar. Argumenten hiervoor zijn:

- *Azc als duurzame woonwijk (ca. 30 woningen)*
Een manier om asielzoekers zo natuurlijk mogelijk in een wijk te integreren, is het realiseren van een woonconcept waarbij het azc de inrichting en uitstraling heeft van een kleine woonwijk. Ervaringen vanuit andere gemeenten, bijvoorbeeld de gemeente Burgum waaraan een werkbezoek is gebracht, laten zien dat dit helpt bij een goede inpassing in de fysieke omgeving en in de gemeenschap. Aan de ene kant hebben we dus het gebruik (azc) en aan de andere kant de opstallen (het gebouw of de gebouwen).

Voor wat betreft de opstallen geldt dat voor een azc in de vorm van een duurzame woonwijk, gelet op de benodigde investering, een termijn van tien jaar noodzakelijk is. Bij een termijn korter dan tien jaar realiseert het COA geen permanente woningbouw. Dan is er sprake van tijdelijke huisvesting, bijvoorbeeld in de vorm van units. Daarnaast is een dergelijk woonconcept ook op het gebied van energieprestaties beter te realiseren (woningen met zonnepanelen, warmtepompen/gasloos en goede isolatie) en is er ruimte voor natuur en biodiversiteit (natuurvriendelijke oever, nestverblijven en inheemse beplanting). Verder kunnen er op het terrein meerdere voorzieningen (bijvoorbeeld een kinderopvang of een buurtcentrumfunctie) en speel- en sportplekken worden gerealiseerd die een 'bovenwijkse' functie hebben.

Het bijbehorende kantoor/dienstengebouw en activiteitencentrum zijn wel demontabel met het oog om deze locatie in de toekomst mogelijk voor een ander doel in te zetten. Na deze tien jaarsperiode kunnen deze verwijderd worden. De woongebouwen kunnen vervolgens worden ingezet ten behoeve van andere doelgroepen (gebruik). In de uitwerking van dit 'totaal-woonconcept' kan de Woningstichting Barneveld (WSB) mogelijk een rol spelen in de uitwerking en realisatie, bijvoorbeeld door mee te denken over het soort te bouwen woningen.

- *Relatie met toekomstige woonwijk Bloemendal*
Op de locatie NW132 kan het azc in de vorm van een reguliere woonwijk worden gerealiseerd en ziet er niet uit als een typische azc-locatie. Het integreert hiermee zo natuurlijk mogelijk in de naastgelegen wijk Bloemendal (fase IIa) en het zorgt voor een goede fysieke inpassing. Kopers van een woning of kavel in het nog te

ontwikkelen plangebied van Bloemendal, weten voorafgaand aan de koop dat er in de omgeving van hun wijk een azc is gevestigd.

- *Integratie: onderdeel van de samenleving*

Een azc in de vorm van een woonwijk en de daarbij behorende termijn van tien jaar, bevordert de integratie en geeft de zowel de asielzoeker als het azc een plek midden in de Barneveldse samenleving. De opvang voor meerdere jaren geeft de vluchtelingen en de lokale samenleving meer rust en duidelijkheid. Er kunnen betere en meer structurele voorzieningen worden getroffen, zoals onderwijs, zorg en vrijwilligerswerk. Door de langere periode is er meer gelegenheid om dat in goede samenwerking met alle betrokken partijen te organiseren en te bestendigen. Het doet een appèl op de kracht van onze samenleving.

- *Wetsvoorstel 'Gemeentelijke taken mogelijk maken asielopvangvoorzieningen'*

Het Kabinet wil in het licht van de asielinstroom en -opvang in Nederland via het wetsvoorstel 'Gemeentelijke taken mogelijk maken asielopvangvoorzieningen' (de zogenoemde 'Spreidingswet') een afdwingbare taak beleggen bij gemeenten om (een) opvangvoorziening(en) te realiseren. De kern van het wetsvoorstel is om te zorgen voor voldoende asielopvang met een evenwichtigere verdeling over het land waaraan iedere gemeente een bijdrage moet leveren. Als het totale aanbod van de gemeenten niet voldoet aan het aantal plekken kan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (JenV) in het uiterste geval het verdeelbesluit zelf vaststellen.

Hoewel de besluitvorming van het wetsvoorstel nog niet is afgerond is de noodzaak van het asielvraagstuk onverminderd hoog. De asielproblematiek blijft en neemt de komende jaren waarschijnlijk alleen maar toe. Regie en eigen sturing op de wijze waarop de gemeente Barneveld haar verantwoordelijkheid neemt acht het college derhalve van belang.

De Gelderse gemeenten hebben, onder leiding van de Commissaris van de Koning (in zijn verantwoordelijkheid als Rijksorgaan) zich in aanwezigheid van de staatssecretaris van JenV op 8 maart 2023 aan de 'Provinciale Regietafel Migratie en Integratie' gesproken over de actuele provinciale taakstellingen en het wetsvoorstel. De provincie Gelderland en de gemeenten beogen in gezamenlijkheid te werken aan deze majeure opgave: we moeten vluchtelingen op een menswaardige manier opvangen.

3.1 Tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan

De realisatie van het azc kan planologisch mogelijk worden gemaakt via een omgevingsvergunning voor het tijdelijk afwijken van het bestemmingsplan. Daarmee kan het bevoegd gezag, met toepassing van de reguliere voorbereidingsprocedure (geen ontwerpbesluit ter inzage leggen maar gelijk een besluit waartegen bezwaar en beroep mogelijk is), een *tijdelijk* omgevingsvergunning verlenen voor afwijkend gebruik voor de duur van maximaal tien jaar. Een andere mogelijkheid om het azc mogelijk te maken is een reguliere bestemmingsplanherziening. In het licht van de tijdelijkheid van het azc wordt een reguliere bestemmingsplanherziening u niet geadviseerd.

3.2 Evaluatie: periodieke monitoring en 'herijkings-evaluatie'

U wordt geadviseerd, naast periodieke monitoring over het functioneren van het azc, om na acht jaar een 'herijkings-evaluatie' uit te voeren over het functioneren van het azc. Gedurende de eerste acht jaar wordt er - na een nulmeting in jaar 1 na opening van het azc - in samenwerking met betrokkenen en relevante partners een goede monitoring ingericht. Op deze wijze wordt zichtbaar gemaakt hoe de veiligheid (ook veiligheidsgevoel en -beleving) en leefbaarheid zich in de omgeving ontwikkelt en of er eventueel aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn.

5. Alternatieve locaties

U vindt de alternatieven in bijlage 1 (Bestuurlijke rapportage).

6. Risico's

Voor NW132 is een ruimtelijke procedure nodig met de daarbij behorende bezwaar- en beroepsmogelijkheden. Dit kan gevolgen hebben voor de planning en de uiteindelijke realisatie van het azc.

7. Communicatie en participatie

In het communicatie- en participatiebeleid van de gemeente Barneveld zijn drie sporen vastgesteld. De vestiging van een azc valt in spoor twee: inwonersparticipatie bij initiatieven van de overheid. Conform dit beleid is aan de hand van de participatiemeter de mate van betrokkenheid van belanghebbenden vastgesteld. Uit de participatiemeter volgt dat belanghebbenden in dit traject op een aantal momenten kunnen adviseren (participatietrede drie). In lijn hiermee zijn/worden inwoners en andere belanghebbenden op verschillende momenten betrokken:

Fase 1: Participatie in aanloop naar voorkeurslocatie

Inwoners van de gemeente Barneveld zijn in fase één gevraagd om mee te denken over mogelijk geschikte en kansrijke locaties voor een azc. Onder fase één wordt de periode tussen het raadsbesluit van 6 juli 2022 en het collegebesluit over de voorkeurslocatie verstaan. Circa vijftientig inwoners hebben gehoor gegeven aan deze oproep. Naar aanleiding hiervan zijn er in totaal veertig locaties onderzocht. De locaties zijn gewogen via vier stappen op onder meer geschiktheid, inpasbaarheid en haalbaarheid.

Fase 2: Participatie rondom de voorkeurslocatie

In fase twee gaat het college in gesprek met omwonenden, ondernemers en maatschappelijke organisaties over alle inpassingsaspecten van het azc. Natuurlijk hebben we daarbij aandacht voor de eerdergenoemde aspecten, zoals ruimtelijke invulling en sociale veiligheid. Naar verwachting wordt de raad in juni 2023 geïnformeerd over de uitkomsten van deze dialoog die over alle aspecten van de voorkeurslocatie gevoerd is met de belanghebbenden. Daarbij wordt het raadsvoorstel over de voorkeurslocatie aan de raad ter besluitvorming voorgelegd. De input van de belanghebbenden kan de raad vervolgens bij de besluitvorming betrekken. Het streven is om in juni 2023 besluitvorming door de gemeenteraad te laten plaatsvinden.

Bovenstaande is verder uitgewerkt in het 'Communicatie- en participatieplan Realisatie Asielzoekerscentrum in Barneveld' (zie bijlage 2).

8. Financiën

Het COA heeft bevestigd dat de voorkeurslocatie NW132 geschikt is als potentiële locatie voor een azc. De meest voor de hand liggende optie is dat bouwrijpe grond verkocht wordt aan het COA. Alle kosten die nodig zijn om de locatie bouwrijp te maken worden verdisconteert in de grondprijs. Ook moeten er afspraken worden gemaakt onder welke voorwaarden de grond over tien jaar wordt teruggenomen. Dit moet verder worden uitgewerkt en in een grondexploitatie-overeenkomst worden vastgelegd.

Gemeenten met een asielopvang hebben recht op verschillende financiële vergoedingen. De uitkering van die vergoedingen loopt via het COA. Tussen de gemeente en het COA wordt een Bestuursovereenkomst gesloten en daar zijn diverse regelingen en vergoedingen aan gekoppeld. De Bestuursovereenkomst wordt uitgewerkt in de periode april-mei 2023.

Het uitgangspunt voor de gemeente Barneveld is en blijft dat de vestiging van een azc financieel budgettair verloopt.

Het kabinet heeft de intentie om gemeenten, die uit eigen beweging meer inspanning leveren voor asielopvang dan de aan elke gemeente/regio gevraagde aantallen, te waarderen. De extra financiële impuls voor een gemeente is vrij besteedbaar ten gunste van haar inwoners. Het komt bovenop de reële compensatie voor de kosten die gemeenten maken voor de opvang van asielzoekers. De voorwaarde is dat het gaat om een opvanglocatie van minimaal honderd plekken, beschikbaar voor ten minste vijf jaar. De gemeente Barneveld lijkt met dit collegevoorstel aan deze randvoorwaarden te voldoen. Het ministerie van JenV moet nog aangeven hoe deze financiële impuls voor gemeenten concreet wordt vormgegeven.

9. Planning en vervolgtraject

Na het communicatie- en participatietraject (april/mei) neemt het college een definitief besluit over de locatiekeuze azc. Daarna wordt het voorstel ter goedkeuring aan de gemeenteraad voorgelegd in juni 2023.

Bijlagen:

- 1) 'Locatiekeuze Asielzoekerscentrum Gemeente Barneveld. Bestuurlijke rapportage aanleiding, proces en afwegingskader AZC'**
- 2) Communicatie- en participatieplan (incl. planning)**